EL DEBAT A CATALUNYA

Un nou consens catalanista: reflexions sobre el conflicte polític entre Catalunya i Espanya

Antoni Castells

Segons Antoni Castells, el procés d'autodeterminació de Catalunya és una carrera de llarga durada. "Es tracta d'una marató, no d'un sprint, que guanyarà qui cometi menys errors i en faci cometre més a l'altre", afirma l'autor. Il·lustració: César Cromit.

Quan el mon s'està ensorrant resulta difícil ocupar-se d'una cosa que no sigui aquesta. Les altres qüestions, fins i tot aquelles que fa tan sols uns mesos ens semblaven de vital importància, i sens dubte ho són (d'importants, no sé si de vitals), i de les quals ens passàvem parlant-ne tot el dia, es desplacen, com a mínim, a un segon plànol. S'allunyen de la nostra memòria i queden com envoltades d'una boira, d'un aire d'irrealitat. Tot això em porta a dues consideracions. La primera, és que potser no ens hi anava la vida. És a dir, la situació, pel que fa al conflicte entre Catalunya i Espanya, per trista, delicada i indignant que fos, no era, per entendre'ns, similar a la dels camps de refugiats sirians de la illa de Lesbos. La segona és que, malgrat tot, el problema subsisteix. Quan ens despertem, el dinosaure continuarà allí. Encara que no sé, francament, si quan el malson que ara amenaça la nostra vida hagi passat, des de la memòria, el veurem amb més o menys grau d'irrealitat del que ara sentim en recordar els episodis més recents pels que ha passat la

vida política d'aquest país. Bé, en tot cas, aquesta és la situació ambiental en la que s'escriuen aquestes notes. Resulta difícil no pensar que, ara mateix, tant el seu autor com probablement els possibles lectors, tenim el cap en altres coses.

Els antecedents més propers del conflicte

En el breu guió que ens han fet arribar els coordinadors d'aquests textos, ens demanen la nostra visió sobre l'origen del conflicte. Molt breument, tractaré de començar per aquest punt, que en part em servirà per estructurar la resta de comentaris. Al meu entendre, hauríem de distingir entre l'origen remot, l'origen proper i l'origen immediat.

L'origen remot és, de fet, el que explica el sorgiment del catalanisme polític, l'objectiu bàsic del qual ha estat sempre assolir el poder polític necessari per fer front a les necessitats de la societat catalana. És a dir, l'origen remot del conflicte és la contradicció entre els problemes que tenia (i te) la societat catalana i la falta d'adequació (quan no l'hostilitat) de l'estat a l'hora de fer-hi front. Aquest origen és anterior al sorgiment del catalanisme com a projecte polític, fet que no es produeix fins al darrer terç del segle dinou. És a dir, quan el problema, aparegut ben bé dècades o un segle abans, havia fet el procés de maduració que necessiten tots els fenòmens socioeconòmics, abans de transformar-se en una qüestió política rellevant.

L'origen proper és la progressiva erosió del pacte constitucional. Des del meu punt de vista, el pacte constitucional va significar l'expressió de la voluntat política d'una part àmpliament majoritària tant de la societat catalana, com de la societat espanyola, de trobar una sortida viable, raonable i duradora al conflicte entre Catalunya i Espanya. Alguns dels elements del pacte van quedar desvirtuats molt ràpidament, com la distinció, essencial políticament, entre nacionalitat i regió. Altres es van anar afeblint progressivament, fins que, en la realitat, es va acabar imposant una revisió involutiva de la Constitució. En aquests moments, pel que fa al tema fonamental del model territorial (i em temo que, també, pel que fa a algun altre especialment important), podem parlar d'un autèntic esgotament, si no fracàs, del pacte constitucional. Com caldria qualificar si no el fet que una Constitució que, en aquest punt, tenia el propòsit bàsic i fonamental de trobar una sortida al problema de la integració dels 'nacionalismes perifèrics' en l'estat espanyol, hagi acabat conduint al punt més crític d'aquest conflicte, en el cas de Catalunya, i no hagi comptat mai amb un suport majoritari a Euskadi? El fet és que, avui per avui, la CE, en lloc de ser l'instrument polític per solucionar el conflicte, s'ha acabat convertint en la bandera del nacionalisme espanyol més tancat i en un pretext jurídic, quan fa falta, per no trobar una sortida legal a un conflicte polític.

L'origen immediat, el detonant de la crisi política, és la Sentència del Tribunal Constitucional (STC) de l'any 2010 sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) de l'any 2006. Amb totes les seves imperfeccions, i per tortuós, i desafortunat en alguns aspectes, que fos el camí que va conduir a la seva aprovació, l'EAC era el pacte d'autogovern de Catalunya dins d'Espanya, acordat entre el Parlament de Catalunya i les Corts Generals, la institució on resideix la sobirania del poble espanyol. L'EAC no era un projecte polític de

separació de Catalunya d'Espanya, sinó d'integració de Catalunya dins d'Espanya. Ara bé, en el moment en que el TC, el màxim oracle de la Constitució, va determinar que les aspiracions a l'autogovern expressades en l'EAC (aspiracions rebaixades, per cert, després d'haver passat pel parlament espanyol) no cabien en la Constitució, no ha d'estranyar que sectors importants de la societat catalana arribessin a la conclusió que Catalunya només podria assolir fora d'Espanya els nivells d'autogovern als que aspira la majoria de la societat.

La Sentència del Tribunal Constitucional va ser el detonant de la crisi actual, però els factors que hi van portar ja estaven aquí. Els corrents de fons que l'expliquen feia temps que s'havien anat generant i segurament, si no hagués estat aquest, el detonant hauria estat un altre. Ara bé, és evident que la STC va obrir la porta a un terreny desconegut, en el qual encara som. Resulta entendridor veure com algunes forces polítiques (no algunes qualsevol, les més importants d'Espanya) continuen afirmant la vigència i la força del pacte constitucional, com si aquí no passés res, i es neguen en rodó a parlar de la seva reforma. Pel que fa al model territorial, a la integració de Catalunya i Euskadi dins d'Espanya, la CE és inservible. I aquí sí que la STC juga un paper important. L'EAC és una llei, certament, però és també i sobre tot, un pacte polític. És el pacte polític d'autogovern de Catalunya dins d'Espanya. Després de la STC la Llei va continuar vigent, per suposat, però el pacte polític va saltar pels aires, per la senzilla raó que no hi ha pacte si una de les dues parts no l'accepta. Això és el que volia la CE, d'altra banda, quan establia un complex mecanisme de triple aprovació (primer el Parlament, després les Corts Generals, i finalment els ciutadans de la CA en referèndum) per assegurar que l'EAC seria necessariament fruit d'un pacte. Catalunya no podria imposar el seu EAC a Espanya (perquè després l'haurien d'aprovar les Corts), però Espanya tampoc no podria imposar un EAC a Catalunya (perquè als ciutadans sempre els quedaria l'opció de rebutjar-lo en referèndum). Aquesta és l'essència de la concepció constitucional: l'EAC ha de ser pactat, no pot ser imposat. Bé, aquesta qüestió essencial va ser ignorada pel TC, al qual els arbres no li van deixar veure el bosc, i que, en invalidar determinats preceptes de l'EAC, dinamitava el pacte en que aquest se sustentava, i incomplia, per tant, de manera flagrant, amb l'essencial del mandat constitucional. Crec que, en general, no som del tot conscients que des de la STC, Catalunya viu en un estat d'excepció autonòmic, i que no hi ha regles del joc que regulin l'autogovern de Catalunya dins d'Espanya, en la mesura en que aquestes regles, per ser legítimes i eficaces, han de ser acceptades per les dues parts. Des d'aleshores, l'autonomia de Catalunya, d'això sí que crec que hi ha consciència, està instal·lada en la pura provisionalitat.

Ens trobem, a la vegada, al final d'un cicle del catalanisme polític i d'un cicle constitucional. El final d'un cicle del catalanisme polític, perquè ha canviat de manera essencial la seva agenda bàsica. Durant més d'un segle, el corrent central del catalanisme compartia dos objectius fonamentals: l'autogovern i encapçalar la transformació de l'estat espanyol. Per al seu sector avui majoritari, l'independentisme, l'objectiu de situar-se al front de la transformació de l'estat espanyol ha desaparegut, i l'objectiu de l'autogovern dins d'Espanya ha donat pas al de la independència. No hi ha escales intermèdies, aparentment, o no se'n coneixen els continguts. I estem també al final d'un cicle constitucional. El seus defensors diran que la CE està plenament vigent i que cal tancar files en torn d'ella. Però es tracta d'una proclamació ritual, expressió d'una posició

defensiva, d'atrinxerament, que no te l'ambició de crear nous consensos per mirar endavant, sinó el propòsit estrictament defensiu de mantenir l'statu quo. El fet és que la CE s'ha anat convertint cada vegada més en una carcassa buida i que estan en plena fallida els seus elements essencials: el model territorial, la monarquia, la justícia i les forces de seguretat. Espanya està en camí de caure un altre cop en la fatalitat dels seus cicles constitucionals: primer, entusiasme constitucional i promeses de, aquesta vegada sí, farem les coses ben fetes; de seguida, progressiva incapacitat per adaptar la Constitució als canvis socials i a les noves realitats polítiques i de reformar-la, bàsicament per feblesa, falta de confiança i oblit de l'esperit en que es fonamentava (en resum, esllanguiment de l'impuls transformador de la Constitució); a continuació, pèrdua de legitimitat, l'adhesió apassionada d'abans es va convertint poc a poc en acceptació resignada; al mateix temps, creixent podriment de les institucions, que són colonitzades, d'altra banda, pels interessos més directament partidistes; ja en la penúltima etapa, tancament de files de l'establishment i atrinxerament darrera de la CE i dels seus símbols més significats; i, al final, onada imparable de rebuig i 'moment revolucionari' que condueix a l'ensorrament institucional i a tornar a començar el cicle.

> Ens trobem, al mateix temps, al final d'un cicle del catalanisme polític i d'un cicle constitucional; la Constitució s'ha anat convertint cada vegada més en una carcassa buida, i els seus elements essencials estan en plena fallida

Aquesta és la història d'Espanya. Només cal mirar endarrere una mica enllà. És com una maledicció, perquè significa començar de zero cada uns quants anys, i perquè el moment de la transició (el 'moment revolucionari') sol tenir uns costos humans, socials i econòmics molt considerables. Personalment, admiro els països que es caracteritzen per la continuïtat institucional. Per entendre'ns, països on des de fa més de dos cents anys saben que s'escull el president "el primer dimarts després del primer dilluns…". Però això vol dir reformar. Canviar la Constitució per no haver de canviar de Constitució cada trenta, quaranta o cinquanta anys (i molt sovint, amb una volta de truita). Mantenir l'impuls reformista per incorporar a la Constitució els nous problemes (els de les noves generacions) i per no oblidar els compromisos encara pendents. Vol dir, en definitiva, tenir el neguit constant de renovar el pacte constitucional, per tal que aquest continuï tenint l'acceptació àmpliament majoritària de la societat.

Construir un nou consens catalanista

Fins aquí, alguns dels elements que expliquen el moment actual del conflicte Catalunya-Espanya. Ara voldria fer uns comentaris sobre com crec que s'haurien d'enfocar les coses, bàsicament, des de Catalunya, és a dir, pensant en el que interessa a Catalunya. Si la meva primera preocupació fos Espanya el que tractaria és de refer de dalt a baix el consens constitucional, amb una Constitució que mirés endavant i que, pel que fa al tema territorial,

bé podria inspirar-se en l'esperit del pacte constitucional, abans que aquest fos pervertit pels seus intèrprets i per les forces polítiques que l'havien de desenvolupar. Però la meva primera preocupació és Catalunya i, d'altra banda, no em sembla una bona idea dir-li a Espanya el què ha de fer. De manera que parlaré de Catalunya i pensant bàsicament en el que crec que convé a Catalunya [1].

1. Encara que els temps han canviat i també ho ha fet el contingut concret de l'agenda bàsica del catalanisme, en la meva opinió els seus elements essencials continuen plenament vigents. Catalunya necessita disposar d'uns instruments polítics dels que no disposa per atendre les necessitats de la societat catalana. D'una societat caracteritzada, com recordava Vicens Vives, per la seva voluntat de ser. És a dir, d'una societat amb auto consciència de ser-ho; en definitiva amb consciència nacional. I afegiré que, per dir-ho de la manera més neutre possible, amb qui ha de dirimir aquesta qüestió és fonamentalment amb l'estat espanyol. Aquests tres elements continuen del tot vigents: necessitat de disposar d'instruments polítics per atendre les necessitats de la societat catalana; consciència nacional; el pols, o la negociació o el conflicte (digueu-ne com vulgueu), es planteja amb l'estat espanyol. El catalanisme polític, com a projecte que estableix uns objectius i una estratègia concretes a partir d'aquests tres elements nuclears, te doncs plena validesa. És a dir, el catalanisme entès com el projecte polític transversal que expressa les aspiracions nacionals de la societat catalana en un determinat moment històric.

2. Ara mateix, la prioritat fonamental és reconstruir un gran consens de país en torn d'uns objectius compartits (el què) i sobre l'estratègia per assolir-los (el com). A partir de la constatació que la seva raó de ser continua vigent, cal formular una nova agenda catalanista que, com va fer-ho l'anterior, agrupi una àmplia majoria de la societat catalana i de les forces polítiques que la representen. Està clar que això no serà gens senzill. El país està molt fracturat, les malfiances són grans i ara mateix hi ha divisions serioses tant pel que fa als objectius nacionals com pel que fa al camí a seguir (per no parlar, evidentment, de la fractura amb aquells les úniques aspiracions nacionals dels quals són les espanyoles). Ara bé, al meu entendre és pot fer una constatació. Mentre que hi ha una àmplia majoria de la societat catalana (potser d'entre els dos terços i el 80%, depenent de com la definim) que comparteix els tres elements que he definit com a raó de ser del catalanisme (és a dir, l'aspiració a l'autogovern i al reconeixement nacional) i que és molt crítica amb les institucions de l'estat (començant per la de més amunt) i pensa que les regles del joc entre Catalunya i Espanya s'han de reescriure de dalt a baix, hi ha una majoria molt més justa, si és que hi és, a favor de la independència. Del que se'n poden desprendre, probablement, dues conclusions. Primera, la independència no pot constituir l'agenda bàsica del catalanisme en una etapa immediata. Segona, cal saber transformar el que uneix aquesta àmplia majoria (que denominaré catalanista) en torn del que no vol (que és continuar a Espanya com fins ara) i del seu rebuig a la manera com l'estat aborda el conflicte amb Catalunya (la via repressiva) en una acció política afirmativa, al voltant d'un objectiu de país: una consulta en la que els ciutadans de Catalunya es puguin expressar respecte la seva vinculació amb Espanya. Això ens condueix a una doble qüestió: qui composa aquesta majoria i com ha de ser aquesta consulta.

3. Aquesta majoria l'han de composar aquells que comparteixen els enunciats bàsics del que he denominat consens catalanista. De fet, és així socialment, el que cal és convertir aquesta majoria social en majoria política. Una majoria que ha d'anar més enllà de l'independentisme, de la que n'han de formar part tant els que creuen que l'única sortida és anar-se'n d'Espanya, com aquells que pensen que encara hi ha solucions dins d'Espanya (bé siguin solucions generalitzables de tipus federal, com solucions de tipus bilateral). El denominador comú que uneix aquesta majoria és la convicció que, en l'hora actual, Catalunya s'ha de poder expressar a través d'una consulta per decidir la seva vinculació amb Espanya. Òbviament, d'aquest ampli consens catalanista en queden exclosos els representants del nacionalisme espanyol a Catalunya. És a dir, aquelles forces polítiques l'objectiu de les quals no és posar-se al servei de les aspiracions nacionals de Catalunya, sinó destruir, en el pitjor dels casos, o assimilar, en el més benigne, la nació catalana. En qualsevol cas, fer-la desaparèixer. Això no vol dir, és clar, que aquestes forces hagin de ser anatemitzades, ni condemnades a l'ostracisme, ni que no s'hi puguin pactar coses, però està clar que no es pot comptar amb elles a l'hora de forjar aquest nou consens catalanista i que cal ser conscients de a quin costat de la taula està cadascú, de la mateixa manera que, en temps de la Restauració, el lerrouxisme o els partits monàrquics, conservador i liberal, no formaven part del consens catalanista.

4. En una etapa immediata, la consulta esdevé a la vegada l'objectiu i el procediment. És l'objectiu en torn del qual s'han d'aplegar les forces que integrin aquest nou consens catalanista. L'objectiu immediat és la consulta, no la independència. Però, a la vegada, és un procediment, és la via per decidir quina ha de ser la relació (incloent la separació, eventualment) entre Catalunya i Espanya. Per entendre'ns, és l'instrument per determinar aquesta qüestió, però en si mateixa no la resol. Propugnar la consulta no dona resposta al punt substancial de quina ha de ser la relació entre Catalunya i Espanya. Per això, voldria fer tres breus acotacions sobre aquesta qüestió. Primer, s'ha de proposar una consulta no vinculant en els termes previstos en l'article 92 de la Constitució, que, com a mínim, obre una porta a aquesta possibilitat (com va reconèixer el mateix Tribunal Constitucional en la Sentència de 25 de març de 2014). Insistir en un referèndum d'autodeterminació és continuar estavellant-se contra la paret i posar les coses molts fàcils a l'altra banda. Segona, en aquesta consulta s'ha de poder votar també l'opció de la independència. Qualsevol altra cosa seria una estafa i no resoldria res de cara al futur. És a dir, estaria viciada d'origen. Tercera, només davant d'una consulta d'aquest tipus, sota la pressió d'un possible resultat favorable a la independència, és possible que les institucions de l'estat estiguessin disposades a fer una proposta que pogués ser acceptable per una part majoritària de la societat catalana. En tal cas, aquesta proposta s'hauria de negociar i sotmetre-la a votació, junt amb les altres opcions, en la consulta no vinculant.

5. Per a mi, aquest acord seria o no acceptable segons els continguts i les garanties de compliment. En aquest punt, soc completament accidentalista. Independència, sí o no? Depèn de l'alternativa i de la viabilitat de cada una de les opcions (el que inclou, naturalment, els costos associats a cada una d'elles). El que tinc clar és que, avui per

avui, la possibilitat d'assolir un acord d'aquestes característiques, que resulti mínimament acceptable, està només en mans de l'estat. Si la tercera via és alguna cosa així com una opció intermèdia entre la independència i l'estat centralista, impregnat per tot arreu de nacionalisme espanyol, per més d'un segle i mig el catalanisme polític ha estat una oferta permanent de tercera via. Sembla que no ens n'hem sortit. El problema per a la tercera via no és Catalunya, és Espanya. I tinc la impressió que només serà possible si l'estat arriba a la conclusió que l'alternativa és la independència, o bé, és clar, utilitzar la via tradicional ("bombardear Barcelona cada cincuenta años", que va dir Espartero, i van rememorar, amb una certa nostàlgia, gent tan diversa, i tanmateix tan propera, com Aznar i Peces-Barba), és a dir, la via repressiva, amb els costos inevitables que això te, com es pot veure, per a la democràcia espanyola i per a la credibilitat de les seves institucions. Significa mantenir a Catalunya dins d'Espanya, certament, però no per la via de la legitimació, sinó de la repressió. Per això, perquè el problema per la tercera via, és Espanya, no Catalunya, als 'terceraviistes' de bona fe se'ls podria dir: si vols la tercera via, defensa la consulta.

6. Reagrupar files en torn de l'objectiu de la consulta no vinculant i preparar-se per a un llarg viatge, per a un llarg pols amb les institucions de l'estat, aquesta és l'única estratègia que se m'acut. Aquesta és una carrera de llarga durada (de *longue haleine*, que diuen els francesos), és una marató, no un *sprint*, que guanyarà el que cometi menys errors i en faci cometre més a l'altre, el que més sigui capaç de carregar-se de raons i de mostrar voluntat de diàleg, i no el que cridi més o pugui exhibir més greuges. Cada acció unilateral fa perdre raons i credibilitat davant dels que ens miren. La via unilateral només la pot utilitzar el que té més força bruta (força repressiva, per entendre'ns) o bé si es disposa d'un amplíssim suport intern (incloent el d'una part, al menys, dels poders econòmics) i un raonable reconeixement extern. Avui no es dona cap d'aquestes circumstàncies. Per això, només si s'hagués guanyat la batalla de la credibilitat indiscutible quant a la voluntat de pacte i de negociació, seria possible, no emprendre accions unilaterals, però sí intentar que l'únic àrbitre factible, la comunitat internacional (i especialment, la Unió Europea), forcés l'estat a negociar. Crec que avui estem molt lluny, encara, d'aconseguir que això sigui imaginable. Però aquest hauria de ser l'objectiu estratègic fonamental. Assumint, com a hipòtesi de treball, que Espanya no abandonarà mai la UE (l'únic canvi i condicionant real respecte al passat), l'objectiu hauria de ser portar les coses al punt en que la UE es vegi forçada (més obertament o més de sota ma) a pressionar a l'estat a negociar. Però això vol dir ser conscients que cal un canvi de cent vuitanta graus respecte el que s'ha fet fins ara. Això no es fa ni amb jocs de mans, ni amb *performances* diverses, ni dient-ho moltes vegades. Cal demostrar reiteradament a les urnes que aquest objectiu, legítim i expressat per vies inequívocament democràtiques, compta amb un suport àmpliament majoritari. I cal un treball seriós, ben fet, rigorós i discret, que fins ara no s'ha vist per enlloc.

7. He parlat d'un procés de llarga durada per tal d'arribar a una situació de la qual, malauradament, som encara molt lluny. Mentre tant, el país no pot estar simplement en suspens, ni donant voltes i més voltes a un únic tema. Està clar, un punt previ és

la situació dels líders polítics a la presó o a l'estranger, víctimes de la via repressiva empresa per l'estat per afrontar el conflicte polític. Aquesta situació és una hipoteca sobre qualsevol cosa que es pugui plantejar. I, abans de tot, cal aixecar la hipoteca. Un cop aixecada, caldria dilucidar dues qüestions. Primera, no podem continuar en la provisionalitat i la interinitat permanents. Cal tancar el parèntesi. Sabent, és clar, que continua sobre la taula trobar una sortida al conflicte polític de fons, que no és precisament una qüestió menor. Però, a la vegada, caldria posar tot l'esforç en estudiar quin és el marc de garanties, seguretat jurídica i prevalença de l'estat de dret que s'ha d'oferir. Marc que hauria de cobrir el temps que duri el pols al que m'he referit, però que, per ser realment efectiu, s'hauria d'estendre al període de transició, un cop acordada la fórmula de vinculació de Catalunya amb Espanya. Això seria més fàcil, és clar, si aquesta fórmula suposa la permanència dins d'Espanya, que no si significa la separació. Però, fins i tot en aquest cas, caldria garantir l'ordre i l'estabilitat. El país no es pot permetre anar pendent avall durant no sé quants anys. Aquest seria un cost inassumible i una herència que no tenim dret a deixar a les següents generacions.

La segona qüestió és que mentre dura el pols la vida continua, i cada dia es discuteix i es prenen decisions sobre una quantitat gens menyspreable de temes que afecten Catalunya i la vida i el benestar dels catalans. Des del finançament de la Generalitat, fins els fons europeus, passant pels pressupostos de l'estat i totes les altres coses que s'hi vulguin afegir. Catalunya no pot quedar-ne al marge. No pot dir "tot això no m'interessa, són minúcies, perquè estic lluitant per un objectiu molt més important", ni tampoc "de tot això no podem parlar-ne, fins que no haguem resolt la gran qüestió", i encara menys "si ens posem a negociar sobre aquests temes, donarem el missatge que hem renunciat al gran objectiu". Una actitud com aquesta seria perjudicial pel país i no veig com hauria de permetre'ns avançar més en les nostres aspiracions nacionals.

Des del meu punt de vista, cal fer les dues coses i les dues a la vegada. Reconstruir un gran consens catalanista en torn de l'objectiu de la consulta no vinculant. I, a la vegada, negociar, i fer-ho a fons, i si és possible portar la iniciativa (com ha succeït històricament), en totes les qüestions en les que estan en joc els interessos de Catalunya i el benestar dels seus ciutadans.

REFERÈNCIES

1 — Algunes de les notes que segueixen estan estretament basades en el text de l'autor "El catalanisme davant la sacsejada de l'independentisme", *Catalanisme. 80 mirades (i+)*, ED Libros, Barcelona, 2018.

Antoni Castells

Antoni Castells i Oliveres és polític i economista, especialitzat en temes de federalisme fiscal, hisenda autonòmica i local, economia regional i en l'economia de l'Estat del benestar. Castells és llicenciat en Ciències Econòmiques, doctorat en Economia i catedràtic d'Hisenda de la Universitat de Barcelona. Ha estat professor visitant de la Universitat Johns Hopkins de Baltimore (1993) i director de l'Institut d'Economia de Barcelona. Al llarg de la seva extensa trajectòria, ha treballat en el servei d'estudis de Banca Catalana, ha estat membre de la Sindicatura de Comptes, ha exercit com a diputat del Parlament de Catalunya, ha estat membre espanyol del Tribunal de Comptes Europeu, acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres i secretari d'Economia de la Comissió Executiva del Partit dels Socialistes de Catalunya, entre d'altres. Va ser nomenat conseller d'Economia i Finances el 2003 amb el primer Govern de Pasqual Maragall i, més endavant, el 2014, va cofundar el partit Moviment d'Esquerres (MES).